

ПОГЛЯД ЮРИСТА НА ЮРИСПРУДЕНЦІЮ МАЙБУТНЬОГО

Нині в Україні відбувається активний процес формування правової держави. І саме на юристів суспільство покладається в підвищенні правової свідомості, культури і освіченості, вдосконаленні законодавчої бази, дотриманні принципу верховенства права, забезпеченні правових гарантій захисту населення. Пропонуємо думки фахівців різних галузей права щодо майбутнього юриспруденції в нашій країні.

Наталія Севостьянова

Перший заступник Міністра юстиції України

Майбутнє юриспруденції в Україні я бачу через реалізацію цілей і заходів, планів і реформ, запланованих Міністерством юстиції України.

Серед майбутніх його ініціатив, наприклад, подальше реформування судової системи. Адже вона в Україні довгий час не змінювалась так радикально, як це від-

бувається зараз. Враховуючи, що судова реформа – базис усіх реформ, тішусь, що Верховна Рада України вже прийняла відповідний Закон «Про судову реформу».

Окрім того, цього року нами розроблено більше 70 актів Уряду і 25 наказів та інструкцій Міністерства юстиції України, які приводять у відповідність до міжнародних стандартів наше законодавство.

А наступний рік плануємо провести під гаслом: «Я маю право!» Це – загальнонаціональний просвітницький проект, що реалізується Міністерством юстиції по всій Україні у співпраці з системою надання безоплатної правової допомоги та територіальними органами юстиції за підтримки програми USAID «Нове правосуддя», БФ «Відродження» та інших міжнародних партнерів і донорів. Його мета – формування нової правової свідомості шляхом інформування громадян про їхні права та надання механізмів щодо їх захисту. Важливим елементом проекту є створення на

базі Кабінету Міністрів України моніторингової групи для системного періодичного розгляду ключових справ щодо порушення прав громадян.

Нині вже працює офіційний веб-сайт <http://pravo.minjust.gov.ua/>. І ми сподіваємося, що він розширить коло громадян, які зможуть отримати інформацію про свої права та інструкції для захисту цих прав. Вже зараз на порталі можна дізнатися, як правильно поводитись,

якщо хтось намагається відібрати майно чи бізнес, що робити, якщо за навчання чи складення іспиту вимагають хабара, як можна вирішити спір без звернення до суду. Регулярно на сайті з'являтимуться нові матеріали, які навчатимуть, як не допустити порушення своїх прав, зокрема, як правильно оформити договір оренди землі, як оформити нарахування субсидій та які наслідки виникають у разі несплати аліментів.

Зокрема, ми готуємо проект закону, який передбачатиме, що ті батьки, які не платять аліменти, по-перше, не будуть мати право виїздити за кордон і користуватись безвізом, по-друге, керувати автомобілем і, по-третє, використовувати зброю. До речі, нині у всіх регіонах України, де є управління юстиції, навіть у вихідні, наші співробітники роз'яснюють громадянам ключові права. І саме аліменти – тематика цього місяця.

Вважаю, що майбутнє української юриспруденції безпосередньо залежить від підвищення авторитету і довіри до представників цієї професії. Не тільки від адвокатів, а й представників судової системи, правоохоронних органів та Міністерства юстиції України. Я дуже хочу, щоб до адвокатів зверталися як до найпрофесійніших та найдосвідченіших, а не як до посередників у вирішенні якихось питань, бо вони мають зв'язки і знайомства. Також майбутнє юриспруденції залежить від того, наскільки населення довірятиме судовій системі і поважатиме її представників. Дуже хотілося б, щоб свідомість українців, коли вони приміром дають свідчення у суді, була б настільки високою, як у Європі і США. Там навіть думки ні в кого не виникає, що можна сказати неправду. Це – свідчення довіри до судової влади. Окрім того, дуже важливо, щоб діти, які зараз вивчають юриспруденцію, обирали цю професію не тільки тому, що є можливість заробити гроші, а й тому що вона є найпрестижнішою і буде такою з точки зору репутації і довіри. Тобто юристи мають бути локомотивом прозорості, чесності і професійності!

Олена Сукманова

Заступник Міністра юстиції України з питань державної реєстрації

Іван Лішина

Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини

Розвиток світової юриспруденції в будь-якому разі визначатиме і розвиток української юриспруденції. Нині деякі питання виходять за рамки юридичної площини, наприклад, щодо криптовалют та IT-технологій, і врегульовані або лише частково, або не врегульовані жодним законодавством. Тож, коли виникають якісь спори, постає необхідність застосовувати арбітраж або медіацію. Таким чином, юристам слід вивчати ці нові сфери, адже вони поза судом будуть набувати популярності серед клієнтів, які невдоволені занадто складною, занадто врегульованою, занадто дорогою системою судівництва, яке нині існує в будь-якій країні. Суд – це завжди довго, це завжди дорого, завжди незрозуміло,

а в нас ще й корумповано. Тому ці сфери – світовий тренд, який матиме свій відбиток і в Україні.

Щодо української юриспруденції, вважаю, що вона ставатиме більш глобалізованою, ближчою до світу. Наприклад, я не розумію, як можна працювати юристом і не знати англійської. Це неможливо, адже більша частина необхідної інформації є тільки англійською. Навіть в українських судах юристи часто стикаються з рішеннями Європейського суду з прав людини. Зауважу, що перекладені українською тільки окремі рішення, переважно ті, що стосуються України, а інші – частково, тільки 5% від усіх рішень Європейського суду. А відповідно до статті 17 Закону «Про виконання рі-

шень Європейського суду з прав людини» застосування практики Європейського суду є джерелом права, причому в оригіналі. До речі, деякі переклади рішень, що перекладалися невідомо ким, мають взагалі протилежне значення сказаного Європейським судом. Тому англійська – елемент глобалізації, подальшого розвитку всієї системи. І відзначу, ще один тренд – розширення кола юристів, які беруть участь у судових процесах. Вважаю, що кожному з них слід мати судовий досвід, тому що суд – це центр юриспруденції.

Окрім того, я сподіваюся на судову реформу, яка призведе до більш зрозумілої, більш простої системи вирішення спорів.

Зараз дуже важко зробити прогноз, тому що блискавично розвиваються технології. Якщо раніше істотні зміни з'являлися раз на 100 років, згодом – на 50 років, зараз вони з'являються щорічно. Якби мені хто-небудь ще 10 років тому сказав, що можна зробити допит по скайпу, я б посміялася. А нині – це звичайна справа. Не виключаю, що у Кримінальному кодексі буде покарання – заборона використання Інтернету, наприклад, на 5-річний термін.

Можуть змінитися форми і нюанси, пов'язані з методикою роботи. Законодавство глобалізується, але все одно не даремно наша професія одна з найдавніших: вона була, є і буде. Тому що буде і залишиться контакт між клієнтом і адвокатом. Клієнт не може сам поставити собі діагноз, які б не були юридичні боти і технології. Цим ми і відрізняємося від комп'ютера. Перш за все, особистим контактом.

Ольга Дмитрієва

Голова Наглядової ради адвокатів України

Олександр Дроздов

Голова Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, президент Спілки адвокатів України

Майбутнє юриспруденції безумовно є, я в цьому переконаний. Я не погоджуюсь з твердженнями, що штучний інтелект може замінити людину. Це абсолютна нісенітниця. Сьогодні формується змішана система права, у якій постійно збільшується питома вага судових інцидентів. А, отже, для того, щоб адвокат був у тренді, він повинен постійно практикуватися. А також в будь-якій ситуації вміти застосовувати свої знання, для того, щоб краще і ефективніше захистити права та законні інтереси своїх клієнтів.

Цього року в Україні з'явилась нова юридична професія – приватний виконавець. Більш ніж 100 перших приватних виконавців пройшли навчання та стажування і успішно склали кваліфікаційні іспити. Термін «приватний» є досить умовним, з огляду на те, що виконавець отримує повноваження від імені держави і працює в рамках встановлених законом процедур. Систему оплати теж визначає держава. «Приватний» елемент цієї діяльності виражений тільки у способі фінансування та окремих елементах організації професії.

Проблема невиконання судових рішень дуже болюча для країни. Відсоток їх виконання вкрай низький, від обов'язку виконати судові рішення часто ухиляються як окремі громадяни, так і державні органи. У багатьох країнах Європи виконання судових рішень покладено на приватних виконавців. Цей досвід перейняли пострадянські країни Балтії, Грузія, Казахстан та Молдова. Перші підсумки роботи приватних виконавців у цих країнах показали,

що вони працюють набагато ефективніше, ніж їхні «державні» колеги. Жодна з пострадянських держав, яка впровадила «приватну» систему виконання судових рішень – повну або змішану, до старої системи не повернулася. З огляду на досвід таких реформ в європейських і пострадянських країнах, можна прогнозувати такі позитивні наслідки запровадження в Україні інституту приватних виконавців:

скорочення строків здійснення виконавчого провадження та збільшення показників реального виконання через матеріальну зацікавленість приватного виконавця у найшвидшому здійсненні всіх виконавчих дій;

зменшення навантаження на державних виконавців і конкуренція між приватними виконавцями за клієнта-стягувача, що підвищать ефективність виконання загалом;

викорінення традиційної корупційної складової у системі виконання. Приватний виконавець не буде зацікавлений занижувати вартість реалізації заарештованого майна,

оскільки розмір його винагороди буде залежати від суми фактично стягнутих коштів;

економія бюджетних коштів, скорочення апарату державних службовців.

Андрій Авторгов

Приватний виконавець, кандидат юридичних наук

Сьогодні право – багатогранний феномен суспільства, жива матерія, яка постійно перебуває у розвитку. Люди завжди прагнули знати, що є добром, злом і справедливістю, що вважати справедливістю в кон-

кретному випадку. Єдність справедливості і права сьогодні і в перспективі завжди буде витребуваною. Право і майбутнє будуть тісно пов'язані з розвитком демократії, з правовими процесами в політичному житті, послідовною реалізацією гуманістичних основ в суспільстві. Суспільне майбутнє однозначно асоціюється з безумовним пріоритетом права по відношенню до влади і держави, воно знаменуватиме новий етап в правовому розвитку на відміну від тих, які втілені в категоріях «право влади» і «право держави».

Подальша еволюція права в XXI столітті нероздільна з глобалізацією, з її уявленнями про загальне благо, пріоритетність прав і свобод людини, визначення стандартів та вимог їх забезпечення і захисту. Мова йде про тісний зв'язок з юридичним піднесенням прав людини, з утвердженням у суспільстві непорушного і основоположного права, що означатиме перетворення матерії права, його перебудову із «права влади» чи «права держави» в «право людини». Хоча цей процес є складним і тривалим. Право в майбутньому людства, в його існуванні, становитиме собою мету суспільства, але за умови, що воно стане справою всіх і кожного в суспільстві. ■

Олександр Скрипнюк

Заступник директора з наукової роботи Інституту держави і права ім. В. М. Корещього НАН України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України